

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра фізичної географії та раціонального природокористування**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декаан географічного факультету
 /Іван КАЛИНИЧ/
« 30 » червня 2022 року

СИЛАБУС ДО НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

СУСПІЛЬНО-КРАЄЗНАВЧА (НАВЧАЛЬНА)

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.07 Середня освіта (Географія)
Освітня програма	Географія
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Назва курсу	Навчальна практика «Суспільно-краєзнавча»
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Географічний факультет, кафедра «Фізичної географії та раціонального природокористування»
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	01 Освіта/Педагогіка 014 Середня освіта 014.07 Середня освіта (Географія)
Викладачі	Славик Р.В., Антонюк О.С.
Профайл викладачів	https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/geograph-fiz_geo/staff
E-mail	oksana.antonuk@uzhnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	https://e-learn.uzhnu.edu.ua/course/view.php?id=1796
Мова викладання	Українська
Тривалість	6,6/180
Обсяг курсу	Індивідуальна робота під керівництвом викладача 120 год., самостійна робота 60 год.
Формат курсу	Очний
Анотація	Навчальна практика „Соціально-економіко-географічна” є загальною та невід’ємною складовою у підготовці бакалаврів географії. Спрямована на закріплення набутих теоретичних знань з соціальної та економічної географії, набуття практичних навичок. Навчальна практика «Соціально- економіко-географічна» є міжзональною практикою, тривалістю 6 тижнів, що проходить в районі Чорноморського узбережжя (міста Одеса та Білгород-Дністровський, селищ Затока, Вилкове, Шабо), на основі договору про проходження практики між ДВНЗ «УжНУ» та Одеським національним університетом ім. І.І.Мечникова (географічним факультетом). Для студентів географічного факультету ДВНЗ «УжНУ»
Ключові слова	Соціально-економічні дослідження, територіальні системи господарства, суспільно-географічні процеси.
Мета та цілі практики	Метою проходження навчальної практики «Соціально-економіко-географічної» є поглибити і закріпити теоретичні знання з економічної і соціальної географії, продовжити розвиток навчальних вмінь та навичок студентів стосовно соціально-економічних досліджень у процесі комплексного суспільно-географічного вивчення конкретного регіону, знайомство з елементами галузевих територіальних систем, аналіз взаємозв’язку природних компонентів з соціально-економічними процесами в межах регіону. Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей: - здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК 1); - здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі

	знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя (ЗК 2); - здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК 3); - здатність працювати в команді (ЗК 4); - здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово (ЗК 5); - здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 7); - навички використання інформаційних і комунікаційних технологій (ЗК 8); - здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів) (ЗК 9); - здатність до адаптації та дії в новій ситуації (ЗК 10); - здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків (ФК 1); - володіння основами цілепокладання, планування та проектування процесу навчання учнів (ФК 2); - здатність до пошуку ефективних шляхів мотивації дитини до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання) (ФК 4); - здатність до забезпечення охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими потребами) в освітньому процесі та позаурочній діяльності (ФК 5); - здатність здійснювати виховання на уроках і в позакласній роботі, виконувати педагогічний супровід процесів соціалізації учнів та формування їхньої культури (ФК 6); - здатність усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем і людиною, розуміти та пояснювати стратегію сталого розвитку людства (ПК 1); - здатність доцільно і критично використовувати географічні поняття, концепції, парадигми, теорії, ідеї, принципи для пояснення письмовими, усними та візуальними засобами явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, державному, локальному) (ПК 2); - здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі (світу), материків і океанів, України (ПК 3); - здатність розуміти та пояснювати особливості природних компонентів і об'єктів у сферах географічної оболонки, взаємозв'язки в ландшафтах (ПК 4); - здатність встановлювати роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних чинників її розвитку, аналізувати й пояснювати особливості геопросторової організації природи, населення і господарства України та свого регіону (ПК 6); - здатність реалізовувати краєзнавчий підхід на уроках географії, у позакласній і позашкільній роботі з учнівською молоддю (ПК 7).
Пререквізити	Передумовами вивчення навчальної практики «Соціально-економіко-географічної» є опанування таких навчальних дисциплін освітньої програми «Географія»: ОК 35 «Комплексно-географічна практика (навчальна)»; ОК 21 «Ландшафтознавство»; ОК 24 «Основи суспільної географії»;

Очікуванні результати навчання	Знати основні засади теорії галузевого і регіонального аналізу промислових комплексів, економічні і природні передумови їх територіальної організації - РН 1,3,5; Вміти шукати, збирати та обробляти різноманітні фактичні дані та характеризувати умови та особливості соціально-економічного розвитку регіону - РН 7,13,19; Знати закономірності поширення та властивості функціонування фізико-географічних одиниць -РН 12,14,16; Знати особливості організації та проведення економіко-географічних маршрутних, стаціонарних і експедиційних досліджень та спостережень - РН 17,24; Уміти володіти методами суспільно-географічних досліджень, збору, обробки, аналізу географічної інформації, що дозволяють виявити фактори, особливості, проблеми та перспективи його розвитку. - РН 18,19,20; Вміти оформляти результати досліджень у звіт та виконувати індивідуальні завдання, як складову частину колективного звіту про практику - РН 19,21; Уміти оформляти картографічні твори із застосуванням сучасних технологій, прийомів та методів - РН 24; Вміти володіти можливостями застосування результатів аналітичних досліджень для якісної оцінки територій, ландшафтних одиниць, застосовувати їх до професійної діяльності - РН 19,24.						
Навчальні техніки та методи, які будуть використовуватися	Форми поточного контролю: усне опитування, робота з картами, самостійна робота, підготовка презентацій та рефератів за темами самостійної роботи. Форма підсумкового семестрового контролю: диференційований залік. Підсумковий контроль знань – диференційований залік, проводиться у формі усної перевірки знань, польового та камерального щоденників, виконання індивідуальної роботи (написання рефератів та підготовки презентації), групового звіту.						
Необхідне обладнання	Технічні засоби: дидактичні матеріали, сайт електронного навчання, презентаційні матеріали. Обладнання: навчальні настінні карти (фізичні, економічні, політичні), атласи, топографічні карти.						
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання окремих видів навчальної роботи з практики						
	Вид діяльності здобувача вищої освіти	Підготовчий етап		Польовий етап		Камеральний етап	
		Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
	Виконання індивідуального	1	10				

завдання						
Реферат	1	10				
Презентація	1	20				
Ведення польового щоденника			1	10		
Самостійна робота			1	20		
Ведення щоденника практики					1	10
Захист практики					1	20
Разом		40		30		30

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Підсумковий контроль знань – диференційований залік, проводиться у формі усної перевірки знань, польового та камерального щоденників, виконання індивідуальної роботи (написання рефератів та підготовки презентації), групового звіту.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для заліку	Визначення знань студента
90 – 100	A	зараховано (відмінно)	Повно та ґрунтовно засвоїв всі теми навчальної програми навчальної дисципліни, розуміє її значення та зміст, виконав усі завдання своєї професійної підготовки, повністю виконав усі завдання кожної теми та поточного модульного контролю в цілому.
82-89	B	зараховано (добре)	Недостатньо повно та ґрунтовно засвоїв окремі теми робочої програми. Вміє самостійно викласти зміст питань програми навчальної дисципліни, виконав кожну тему та модульного поточного контролю в цілому.
74-81	C		Недостатньо повно та ґрунтовно засвоїв деякі теми програми, не вміє самостійно викласти зміст деяких питань програми навчальної дисципліни. Окремі завдання кожної теми та модульного поточного контролю в цілому виконав повністю.
64-73	D	зараховано (задовільно)	Засвоїв лише окремі теми робочої програми. Не вміє самостійно викласти зміст основних питань навчальної дисципліни, окремі завдання кожної теми модульного контролю не виконав.
60-63	E		Засвоїв лише окремі питання навчальної програми, недостатньо самостійно викласти зміст більшості питань програми навчальної дисципліни. Виконав лише окремі завдання кожної теми та модульного контролю в цілому.
35-59	FX	не зараховано (незадовільно з можливістю повторного складання)	Не засвоїв більшості тем навчальної програми, не вміє викласти зміст більшості основних питань навчальної дисципліни. Не виконав більшості завдань кожної теми та модульного контролю в цілому.

		0-34	F	не зараховано (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	Не засвоїв навчальної програми, не вміє кожної теми навчальної дисципліни, не виконав контроль.	викладач
Підсумковий контроль, форма	Форми поточного контролю: усне опитування, робота з картами, самостійна робота, підготовка презентацій та рефератів за темами самостійної роботи. Форма підсумкового семестрового контролю: диференційований залік. Під час практики контроль здійснюється у формі перевірки обробки результатів польових досліджень. Звітна документація: польові щоденники, із записами спостережень та статистичних результатів, виконаними практичними завданнями, маршрути, плани місцевості. Проведення усного та письмового контролю теоретичних та практичних знань наприкінці практики. Всі роботи виконуються студентами індивідуально при роботі в бригадах. Кожного польового дня кожен студент опановує окремий вид роботи.					
Зміст практики	<i>Підготовчий етап. Інструктаж з техніки безпеки, вступне заняття, отримання загального та індивідуальних завдань.</i> <i>Теми індивідуальних завдань:</i> 1. Особливості економіко - географічного положення і його вплив на спеціалізацію господарства Одеської області. 2. Адміністративно – територіальний поділ Одеської області та його особливості. 3. Господарська оцінка природних умов і ресурсів Одеської області. 4. Населення Одеської області. Динаміка чисельності населення області. Густота населення, природний приріст і міграційні процеси. 5. Трудові ресурси. Зайнятість населення Одеської області. 6. Міське і сільське населення. Особливості його розселення. Найбільші міста. 7. Національний склад населення Одещини. Особливості культури і побуту місцевого населення. 8. Загальна характеристика господарства Одеської області, його структура, рівень розвитку та місце в господарському комплексі України. Галузі спеціалізації. 9. Територіальна організація господарства Одеської області: промислові вузли, центри, райони. 10. Господарський комплекс м. Одеса. 11. Розвиток рекреаційного господарства Одеської області. 12. Основні рекреаційні об'єкти Одеської області та їхня характеристика. 13. Галузі агропромислового комплексу Одещини. Центри переробки сільськогосподарської продукції. 14. Транспортна мережа Одеської області і її відповідність господарському розвитку. 15. Склад та напрямки вантажопотоків морського порту м.Одеса. 16. Розвиток соціальної інфраструктури області. 17. Господарські об'єкти Одеської області, що негативно впливають на довкілля. 18. Актуальні економічні, соціальні та екологічні проблеми Одеської області. <i>Польовий етап. Виїзди до міст Одеської області. Ознайомлення з виробничим процесом підприємств. Ведення щоденників практики.</i> 1. Ознайомлення з природними та антропогенними ландшафтами Одеської					

	області (виїзд до селища Вилкове, та міста Одеса). - Вивчення соціальної та виробничої інфраструктури міст Одеса та Затока. - Відвідування та вивчення історичних місць та промислових об'єктів міст Білгород-Дністровський , Шабо. - Ознайомлення з соціальною сферою селища Затока. - Ознайомлення з прикордонною інфраструктурою Одеської області (на прикладі портового комплексу міста Одеса). Нанести на контурну карту. - Відвідування одного з промислових підприємств Одеської області (Селище Шабо, виноробне підприємство «Шабо»). Вивчення сировинної бази підприємства. Виробничі зв'язки. Продукція. - Систематизація зібраних матеріалів. - Вивчення розселення населення та населених пунктів Одеської області. - Ознайомлення із виробничими підприємствами міста Ужгород. - Вивчення транспортної інфраструктури міста Ужгород. - Вивчення об'єктів соціальної сфери міста Ужгород Камеральний етап. Індивідуальний звіт (змістовність, оформлення, захист). Груповий звіт (змістовність, оформлення, захист, відповіді на питання). Підсумковий контроль. - Опрацювання результатів. Виконання індивідуальних завдань. - Опрацювання результатів власних спостережень, картографічних та літературних джерел. - Написання звіту про практику. - Захист звіту.
Література для вивчення	Основна література - Немець Л. М. Економічна і соціальна географія України : навчальний посібник / Л. М. Немець, П. А. Вірченко, Ю. Ю. Сільченко. – Харків: ФОП Грицак С.Ю., 2014. - Голіков А. П. Економіка України / А. П. Голіков, Н. А. Казакова, О. А. Шуба – К. : Знання, 2009. - Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики : навчальний посібник / О. Г. Топчієв – Одеса : Астропринт, 2005. - Топчієв О. Г. Основи суспільної географії : підручник для студ. географ. спеціальностей вищих навч. закладів / О. Г. Топчієв – Одеса : Астропринт, 2009. - Шаблій О.І. Основи суспільної географії : підручник для вузів / Олег Іванович Шаблій. – Львів: Видавництво Львівського університету ім. І. Франка, 2012. - Суспільна географія. Основи теорії / Укладач В. І. Єфименко. – К. : Шлях, 2006. Допоміжна література - Руденко В.П. Географія природно-ресурсного потенціалу України. – К.: видавничий дім Академія, 1999. - Соціально-економічна географія України (за ред. Шаблія О.І.) – Львів: Світ, 1998. - Статистичний щорічник України 2019. – К.: Техніка, 2019. - Стаченко Д.М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика. – К.: Вікар, 2001.
Інформаційні ресурси	Підручники для вивчення навчальної дисципліни: http://soc-econom-region.univer.kharkov.ua/wp-content/uploads/2017/07/%D0%92%D1%96%D1%80%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE-%D1%81%D1%96%D0%BB%D1%8C%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE-%D0%9D%D1%94%D0%BC%D0%B5%D1%86%D1%8C-

	%D0%95%D0%A1%D0%93%D0%A3.pdf 2. Освітні портали: http://soc-econom-region.univer.kharkov.ua/wp-content/uploads/2017/07/ESGU-2016-17.pdfhttp://www.geo.univ.kiev.ua/images/doc_file/navch_lit/Econ&SocGeogr(2).pdf
Питання для підсумкового контролю	1. Особливості економіко - географічного положення і його вплив на спеціалізацію господарства Одеської області. 2. Адміністративно – територіальний поділ Одеської області та його особливості. 3. Господарська оцінка природних умов і ресурсів Одеської області. 4. Населення Одеської області. Динаміка чисельності населення області. Густота населення, природний приріст і міграційні процеси. 5. Трудові ресурси. Зайнятість населення Одеської області. 6. Міське і сільське населення. Особливості його розселення. Найбільші міста. 7. Національний склад населення Одещини. Особливості культури і побуту місцевого населення. 8. Загальна характеристика господарства Одеської області, його структура, рівень розвитку та місце в господарському комплексі України. Галузі спеціалізації. 9. Територіальна організація господарства Одеської області: промислові вузли, центри, райони. 10. Господарський комплекс м. Одеса. 11. Розвиток рекреаційного господарства Одеської області. 12. Основні рекреаційні об'єкти Одеської області та їхня характеристика. 13. Галузі агропромислового комплексу Одещини. Центри переробки сільськогосподарської продукції. 14. Транспортна мережа Одеської області і її відповідність господарському розвитку. 15. Склад та напрямки вантажопотоків морського порту м.Одеса. 16. Розвиток соціальної інфраструктури області. 17. Господарські об'єкти Одеської області, що негативно впливають на довкілля. 18. Актуальні економічні, соціальні та екологічні проблеми Одеської області. 19. Особливості економіко - географічного положення і його вплив на спеціалізацію господарства Закарпатської області. 20. Адміністративно – територіальний поділ Закарпатської області та його особливості. 21. Господарська оцінка природних умов і ресурсів Закарпатської області. 22. Населення. Динаміка чисельності населення Закарпатської області. 23. Густота населення, природний приріст і міграційні процеси. 24. Трудові ресурси. Зайнятість населення області. - Міське і сільське населення. Особливості його розселення. Найбільші міста. 25. Національний склад населення Закарпатської області. Особливості культури і побуту місцевого населення. 26. Загальна характеристика господарства Закарпатської області, його структура, рівень розвитку та місце в господарському комплексі України. Галузі спеціалізації. 27. Машинобудівний комплекс Закарпатської області. Виробничі зв'язки. Продукція. 28. Господарський комплекс Мукачівського району. 29. Територіальна організація господарства Закарпатської області: промислові вузли, центри, райони. 30. Господарський комплекс м. Ужгород. 31. Розвиток рекреаційного господарства Закарпатської області.

	32. Основні рекреаційні об'єкти Закарпатської області та їхня характеристика. 33. Галузі агропромислового комплексу. Центри переробки сільськогосподарської продукції Закарпаття. 34. Транспортна мережа Закарпаття і її відповідність господарському розвитку. 35. Місто Чоп. Склад та напрямки вантажопотоків. 36. Актуальні економічні, соціальні та екологічні проблеми Закарпатської області
--	--